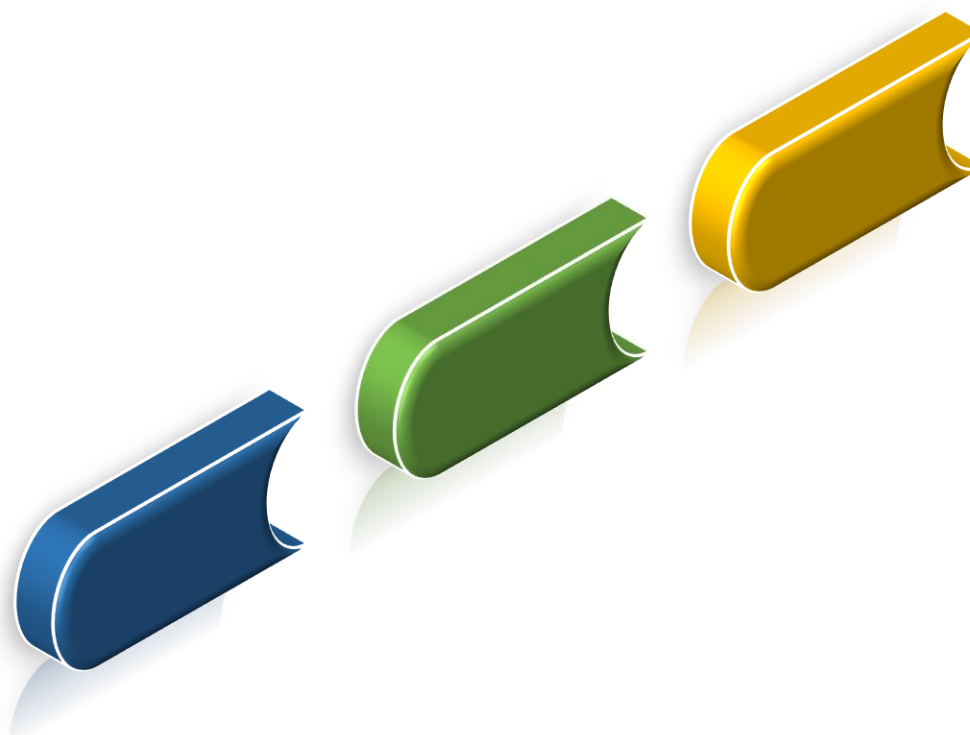

Projekt **BAQUAL**
Bolje akademske kvalifikacije kroz osiguravanje kvalitete
(*Better Academic Qualifications through Quality Assurance*)

BAQUAL
—
BETTER ACADEMIC
QUALIFICATIONS THROUGH
QUALITY ASSURANCE

**Priručnik s primjerima dobre prakse u procesu izrade standarda
kvalifikacije i programa vezanih za usavršavanje nastavničkih
kompetencija nastavnika u visokom obrazovanju**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Impressum

*Priručnik s primjerima dobre prakse u procesu izrade standarda kvalifikacije i programa vezanih uz usavršavanje nastavničkih kompetencija nastavnika u visokom obrazovanju nastao je kao rezultat projekta **BAQUAL – Bolje akademske kvalifikacije kroz osiguravanje kvalitete**, engl. *Better Academic Qualifications through Quality Assurance*.*

Koordinator projekta bilo je [Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske](#), a projektni partneri bili su [Ministarstvo za obrazovanje i nauka Republike Sjeverne Makedonije](#) i [Agencija za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja Crne Gore](#).

U pisanju *Priručnika* sudjelovali su članovi nacionalnih projektnih timova:

Marina Cvitanušić Brečić, Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske
Marko Ek, Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske
Patricija Vengust, Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske
Borčo Aleksov, Ministerstvo za obrazovanje i nauka Republike Sjeverne Makedonije
Dean Iliev, Univerziteta Sv.Kliment Ohridski – Bitolj, Sjeverna Makedonija
Tatjana Atanasova-Pacemska, Univerziteta Goce Delcev iz Štipa, Republika Sjeverna Makedonija
Milica Kavedžić, Agencija za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja Crne Gore
Nevena Rakočević, Agencija za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja Crne Gore
Ana Rutović, Agencija za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja Crne Gore

Redaktura teksta na hrvatskom jeziku: Josipa Češnovar

Grafičko uređenje: Marko Ek

Zagreb, studeni, 2022.

The content of this publication represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission and the Agency do not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

1. O projektu

Projekt BAQUAL provodio se u razdoblju od lipnja 2020. do studenog 2022. godine s ciljem poticanja primjene kvalifikacijskog okvira u postupcima unutarnjeg i vanjskog osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju u trima državama: Hrvatskoj, Crnoj Gori i Sjevernoj Makedoniji. Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske (MZO) bilo je koordinator i nositelj projekta, dok su partneri na projektu bili Ministerstvo za obrazovanje i nauka Republike Sjeverne Makedonije (MON) i Agencija za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja Crne Gore (AKOKVO). Projekt je sufinanciran bespovratnim sredstvima iz programa Erasmus+ Europske unije, Ključna aktivnost 3 /KA3/ – potpora provedbama reformi EHEA-e. Projektne aktivnosti provodili su i usmjeravali projektni timovi svake države partnerice, dok su aktivnosti vezane za izradu standarda kvalifikacija i programa za usavršavanje nastavničkih kompetencija nastavnika u visokom obrazovanju provodile radne skupine država partnerica, a činile su ih nastavnici zaposleni u visokom obrazovanju. Na provedbu pojedinih aktivnosti projekta BAQUAL utjecala je i epidemiološka situacija uzrokovana virusom COVID-19 zbog čega je većina aktivnosti održana u virtualnom okruženju.

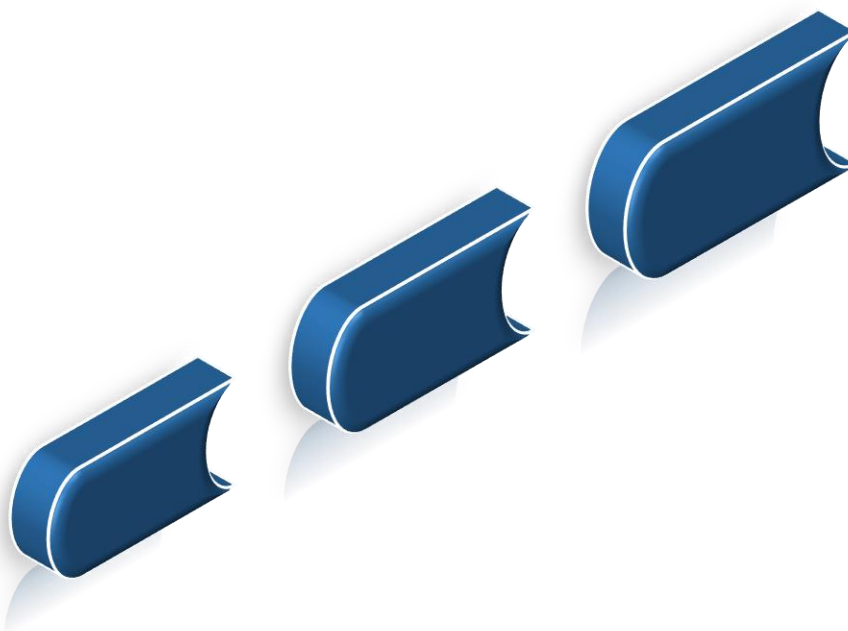
Unutar projekta BAQUAL provedene su sljedeće aktivnosti koje su doprinijele izradi programa:

- redoviti sastanci projektnih partnera unutar kojih su partneri dogovarali pojedinosti vezane za provedbu aktivnosti i međusobno razmjenjivali stečena iskustva i znanja
- redoviti sastanci radnih skupina država partnera tijekom kojih su izrađivani standardi zanimanja i/ili odgovarajuća istraživanja, standardi kvalifikacija i programi
- tri radionice u virtualnom okruženju na kojima je zainteresirana javnost iz Hrvatske, Crne Gore i Sjeverne Makedonije dobila aktualne i zanimljive informacije o potrebi izrade i standarda kvalifikacija za nastavnika u visokom obrazovanju (i standarda zanimanja, ako je primjenjivo), programima za unaprjeđenje nastavničkih kompetencija te evaluaciji programa cjeloživotnog učenja za nastavnike u visokom obrazovanju
- hrvatska radna skupina izradila je standard zanimanja *Nastavnik u visokom obrazovanju / Nastavnica u visokom obrazovanju*, dok su crnogorska i makedonska radna skupina provele istraživanja o nastavničkim kompetencijama nastavnika u visokom obrazovanju, čime se željela osigurati povezanost standarda kvalifikacije s potrebama tržišta rada
- sve tri države izradile su standard kvalifikacije za nastavnika u visokom obrazovanju i program usavršavanja nastavničkih kompetencija nastavnika u visokom obrazovanju temeljen na standardu kvalifikacije
- u svim trima državama izrađene su recenzije programa temeljem provedene vanjske evaluacije izrađenih programa

- AKOKVO je posjetio Španjolsku i Francusku u okviru studijskih putovanja tijekom kojih su prikupljena znanja i iskustva vezana za korištenje nacionalnih kvalifikacijskih okvira u sustavu osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju, izradi i implementaciji programa za usavršavanje nastavnika u visokom obrazovanju itd.; prikupljena iskustva podijeljena su s projektnim timovima drugih država.

Službena mrežna stranica projekta je baqual.hr, na njoj se nalaze podaci o projektu, vijesti o provedenim aktivnostima i rezultatima projektnih aktivnosti, kao i prethodno spomenuti dokumenti.

2. O kvalifikacijskim okvirima

Europski kvalifikacijski okvir za cjeloživotno učenje (engl. *European Qualifications Framework for Lifelong Learning*, EQF) sustav je kojim se uspostavljaju razine kvalifikacije radi prepoznavanja i razumijevanja kvalifikacija između različitih nacionalnih kvalifikacijskih okvira. U okviru ovog projekta važno je istaknuti i Kvalifikacijski okvir Europskog prostora visokog obrazovanja (engl. *Qualifications Framework for the European Higher Education Area*, QF-EHEA) koji služi uspostavljanju razina kvalifikacije u sustavu visokog obrazovanja radi prepoznavanja i razumijevanja kvalifikacija između više nacionalnih kvalifikacijskih okvira Europskog prostora visokog obrazovanja. Radi povezivanja s EQF i QF-EHEA, Hrvatska, Crna Gora i Sjeverna Makedonija izradile su vlastite nacionalne kvalifikacijske okvire koji su detaljnije opisani u nastavku.

2.1. Hrvatski kvalifikacijski okvir (HKO)

Hrvatski kvalifikacijski okvir služi za uređenje sustava kvalifikacija u Republici Hrvatskoj, a osigurava jasnoću, pristupanje stjecanju, utemeljeno stjecanje, prohodnost i kvalitetu kvalifikacija, kao i povezivanje razina kvalifikacija u Republici Hrvatskoj s razinama kvalifikacija EQF-a i QF-EHEA te posredno s razinama kvalifikacija kvalifikacijskih okvira u drugim zemljama. HKO uređuje sljedeći zakonodavni okvir: [Zakon o HKO-u](#) i [Pravilnik o Registru HKO-a](#). Svrha je HKO-a reforma cjelokupne obrazovne vertikale, odnosno ostvariti bolje povezivanje obrazovnog sektora s potrebama tržišta rada i pojedinaca. To će se osigurati prijelazom s prijenosa znanja k ishodima učenja, osiguravanje mjerljivih rezultata i osiguravanje kvalitete obrazovanja. HKO teži i razvoju temeljnih vještina za cjeloživotno učenje te naglaskom na prepoznatljivosti zanimanja i kvalifikacija potiče neprestano usavršavanje i cjeloživotno obrazovanje. Uspostavljen je Registar HKO-a koji služi za potrebe vođenja podataka o standardima zanimanja i skupovima kompetencija, standardima kvalifikacija i skupovima ishoda učenja, programima za stjecanje i vrednovanje skupova ishoda učenja, programima za vrednovanje skupova ishoda učenja, programima za stjecanje kvalifikacija te drugih podataka od interesa, a radi njihova povezivanja i usklađivanja. Ključni dionici u provedbi HKO-a su [MZO](#), [Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike](#) (MROSP), [Agencija za odgoj i obrazovanje](#) (AZOO), [Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih](#) (ASOO), [Agencija za znanost i visoko obrazovanje](#) (AZVO), [Nacionalno vijeće za razvoj ljudskih potencijala](#) (NVRLJP).

Glavni alati HKO-a su standard zanimanja i standard kvalifikacije, kao i skup kompetencija i skup ishoda učenja. Standard zanimanja (engl. *Occupational Standard*) je popis svih poslova koje pojedinac obavlja u određenom zanimanju i popis kompetencija potrebnih za njihovo uspješno obavljanje. Kompetencija (engl. *Competence*) predstavlja znanja i vještine te pripadajuću samostalnost i odgovornost, a skup kompetencija se sastoji od više međusobno povezanih kompetencija. Detaljnije

upute o samoj izradi standarda zanimanja i skupa kompetencija navedene su u [Metodologiji za izradu standarda zanimanja i skupova kompetencija](#), a obrasci za izradu dostupni su u *Pravilniku o Registru HKO-a*. MROSP provodi proces formalnog vrednovanja i koordinira proces stručnog vrednovanja Povjerenstva za vrednovanje zahtjeva za upis standarda zanimanja ili skupova kompetencija u Registar. Po završetku cjelokupnog procesa vrednovanja MROSP donosi Odluku o upisu standarda zanimanja/skupa kompetencija u Registar HKO-a. Standard kvalifikacije predstavlja sadržaj i strukturu određene kvalifikacije. Uključuje sve podatke koji su potrebni za određivanje razine, obujma i profila kvalifikacije te podatke koji su potrebni za osiguravanje i unapređenje kvalitete standarda kvalifikacije. Skup ishoda učenja najmanji je cjelovit skup povezanih ishoda učenja određene razine, obujma i profila. Detaljnije upute o samoj izradi standarda kvalifikacije i skupa ishoda učenja navedene su u [Smjernicama za razvoj standarda kvalifikacija u visokom obrazovanju](#) i [Smjernicama za razvoj standarda kvalifikacija u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju](#), a obrasci za izradu dostupni su u *Pravilniku o Registru HKO-a*. Prijedloge standarda kvalifikacija i skupova ishoda učenja koji se odnose na razine visokog obrazovanja formalno vrednuje AZVO i koordinira stručno vrednovanje Povjerenstva za vrednovanje zahtjeva za upis standarda kvalifikacije ili skupa ishoda učenja u Registar, a po završetku cjelokupnog procesa vrednovanja i pozitivne ocjene, AZVO donosi Odluku o upisu standarda kvalifikacije/skupa ishoda učenja u Registar HKO-a.

Na mrežnoj stranici kvalifikacije.hr nalaze se osnovne informacije o HKO-u, zakonodavni okvir, metodologija i smjernice za izradu alata HKO-a, informacije o provedenim projektima i projektima u tijeku koji u sebi koriste alate HKO-a, aktualne novosti i najave događanja vezanih za tematiku HKO-a.

2.2. Nacionalni okvir kvalifikacija u Crnoj Gori (NOK)

Nacionalni okvir kvalifikacija u Crnoj Gori (NOK) instrument je koji omogućava svrstavanje, uspoređivanje, razvijanje i razumijevanje kvalifikacija, njihovu povezanost i jasan pregled različitih puteva stjecanja kvalifikacija za potrebe tržišta rada i društva. Njime se uređuje sustav kvalifikacija u zemlji na svim razinama i sektorima. NOK se temelji na ishodima učenja i ima ulogu osuvremeniti sustav kvalifikacija da bi bio jasan i razumljiv svim ciljanim skupinama. NOK sadrži sve postojeće kvalifikacije u okviru jednog sustava, a koje se stječu na svim razinama formalnog obrazovanja (osnovno, srednje ili visoko obrazovanje), kao i neformalnim putem. NOK omogućava vrednovanje neformalnog i informalnog učenja i njihovo povezivanje s formalnim obrazovanjem, čime se podržava koncept cjeloživotnog učenja. Uspostavljanje i razvoj NOK-a u Crnoj Gori u skladu je s aktivnostima koje provode zemlje Europske unije, ostale zemlje Europe i svijeta da bi svakom pojedincu omogućile cjeloživotno učenje i mobilnost u području obrazovanja i zapošljavanja.

U studenom 2014. godine na sjednici Savjetodavne grupe za Europski kvalifikacijski okvir Europske komisije (engl. *EQF Advisory Group*) donesena je odluka o usvajanju Izvješća o referenciranju NOK-a u Crnoj Gori s Europskim kvalifikacijskim okvirom za cjeloživotno učenje i Kvalifikacijskim okvirom Europskog prostora visokog obrazovanja (QF-EHEA) čime je Crna Gora postala jedna od 24 (u tom trenutku) zemlje Europe i prva od zemalja kandidata za članstvo u Europskoj uniji koja je uspješno provela proces referenciranja. Na taj način izvršeno je i formalno povezivanje razina NOK-a u Crnoj Gori s razinama Europskog kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje, a time neposredno i povezivanje s nacionalnim kvalifikacijskim okvirima drugih europskih zemalja. Razine kvalifikacija koje se stječu u Crnoj Gori usporedive su s razinama EQF-a, što omogućava njihovu prepoznatljivost i omogućuje mobilnost pojedinaca iz Crne Gore u svijetu rada i obrazovanja na širem europskom prostoru.

Sustav kvalifikacija u Crnoj Gori uređen je [Zakonom o nacionalnom kvalifikacijskom okviru](#), ostalim zakonima iz područja obrazovanja, kao i podzakonskim aktima ([Pravilnik o opisu razina i podrazina kvalifikacija](#), [Pravilnik o procedurama razvijanja kvalifikacija od prve do pete razine kvalifikacija](#) i [Pravilnik o procedurama razvijanja kvalifikacija od šeste do osme razine kvalifikacija](#)). Tijela koja u okviru svojih nadležnosti provode razvijanje, provjeru, odobravanje, priznavanje i svrstavanje kvalifikacija u NOK su: [Ministarstvo prosvjete](#), [Ministarstvo rada i socijalnog staranja](#), [Centar za stručno obrazovanje](#), [Zavod za školstvo](#), [Ispitni centar](#), obrazovne ustanove/organizatori obrazovanja, [MONSTAT](#), [Nacionalni savjet za obrazovanje](#), [Agencija za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja](#), [Savjet za kvalifikacije](#) i sektorska vijeća.

Inicijativu za razvijanje kvalifikacije može podnijeti ustanova visokog obrazovanja ili drugo pravno tijelo, putem ustanove visokog obrazovanja. Inicijativa se podnosi nadležnom sektorskom vijeću. Kada sektorsko vijeće prihvati inicijativu za razvijanje kvalifikacije, Savjet za kvalifikacije je određuje kao prijedlog za razvijanje kvalifikacije. Savjet za kvalifikacije prihvaćeni prijedlog dostavlja nadležnoj ustanovi visokog obrazovanja na razvijanje kvalifikacije. Razvijanje kvalifikacije obuhvaća pripremu studijskog programa, dijela programa, programa jednog ili više modula i izradu standarda određene kvalifikacije. Ustanova visokog obrazovanja dostavlja program za stjecanje kvalifikacije nadležnom tijelu na akreditaciju.

Nakon što AKOKVO akreditira program za stjecanje kvalifikacije, ustanova visokog obrazovanja, na osnovu akreditiranog programa, izrađuje standard kvalifikacije u skladu s odredbama *Zakona o nacionalnom okviru kvalifikacija*. Pripremljeni standard kvalifikacije ustanova visokog obrazovanja dostavlja Savjetu za kvalifikacije na potvrdu i unos u NOK. Nakon što Savjet za kvalifikacije usvoji standard kvalifikacije, kvalifikacija se upisuje u registar NOK-a.

2.3. Makedonski kvalifikacijski okvir (MRK)

Nacionalni kvalifikacijski sustav objedinjuje zahtjeve za pojedinačne kvalifikacije i opisuje različite načine njihova stjecanja. Stvara jedinstven i transparentan sustav priznavanja kvalifikacija koji može koristiti pojedincima, poslodavcima i obrazovnim institucijama u razvoju programa osposobljavanja. Osim toga, potiče cjeloživotno učenje pojedinaca jer se rezultati tog učenja i obrazovanja mogu formalno potvrditi. Zahvaljujući povezivanju Nacionalnog kvalifikacijskog okvira, odnosno MRK-a s EQF-om, kvalifikacije će biti razumljive i u ostalim zemljama Europske unije. Nacionalni kvalifikacijski okvir (NQF) je instrument za uspostavu sustava kvalifikacija stečenih u određenoj zemlji, koji daje temelj za stjecanje kvalifikacija, prolaznost i kvalitetu kvalifikacija. MRK je obvezni nacionalni standard koji uređuje stjecanje i korištenje kvalifikacija u Republici Makedoniji i instrument za uspostavu sustava kvalifikacija stečenih u Republici Makedoniji koji daje temelj za transparentnost, pristup, prolaznost, stjecanje i kvalitetu kvalifikacija. Više informacija o MRK-u mogu se pronaći na [poveznici](#).

Ciljevi MRK-a:

- jasno definirati ishode učenja
- uspostaviti sustav vrednovanja različitih kvalifikacija unutar ukupnog sustava kvalifikacija
- poticati i razvijati učenje tijekom cijelog života (cjeloživotno učenje)
- ukazati na propusnost i napredovanje (horizontalno i okomito) kroz i unutar svih vrsta obrazovanja i osposobljavanja (formalno, neformalno i informativno)
- omogućiti međunarodnu usporedivost kvalifikacija
- promicati važnost ključnih i profesionalnih kompetencija
- osigurati mobilnost sudionika u procesu obrazovanja i osposobljavanja te uključivanje u tržište rada na nacionalnoj i međunarodnoj razini
- stvoriti jedinstveni sustav upravljanja kvalitetom
- ujednačiti kvalitetu pružatelja usluga
- osigurati suradnju svih zainteresiranih strana
- osigurati usklađenost s gospodarskim, društvenim i kulturnim potrebama Republike i
- biti dio sustava u korelaciji s razvojem aktivnosti Europskog kvalifikacijskog okvira.

Načela MRK-a:

- ishodi učenja iskazuju se kroz znanja, vještine i kompetencije
- klasifikacija kvalifikacija na razine i podrazine
- prenosivost kredita

- usporedivost s Europskim kvalifikacijskim okvirom
- osiguranje kvalitete u procesu stjecanja i razvoja kvalifikacija
- osiguranje uvjeta za jednaku dostupnost obrazovanja tijekom cijelog života za stjecanje i priznavanje kvalifikacija
- jačanje konkurentnosti makedonskog gospodarstva koje se temelji na ljudskom potencijalu
- uspostava koordiniranog sustava osiguranja kvalitete postojećih i novih kvalifikacija
- izgradnja sustava vrednovanja neformalnog i informalnog učenja.

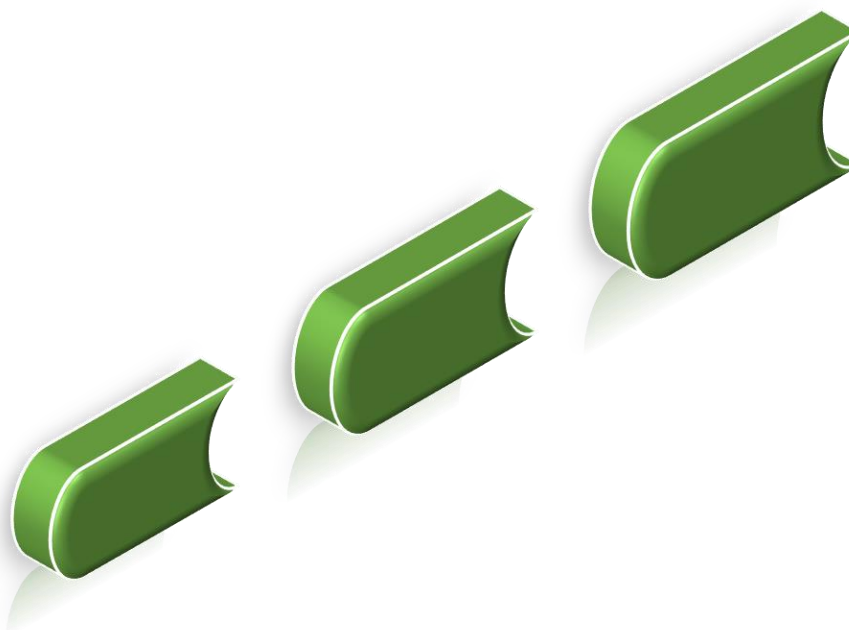
Dokumenti za rad MRK-a mogu se vidjeti na [poveznici](#). Pravni dokumenti za MRK dostupni su na [poveznici](#).

Registar kvalifikacija

Važna karakteristika makedonskog kvalifikacijskog okvira je njegova otvorenost za sve vrste kvalifikacija na svim razinama obrazovanja i njihov upis u Registar.

Upis u Registar omogućuje vidljivost kvalifikacija, transparentnost procesa i proces osiguravanje kvaliteta. Kvalifikacije uključene u Registar provjeravaju se svake četvrte godine.

Standard kvalifikacije nastavnika u visokom obrazovanju u Republici Sjevernoj Makedoniji podnesen je Nacionalnom odboru za makedonski kvalifikacijski okvir i 11. siječnja 2022. godine usvojen je jednoglasno. To je prvi standard koji je podnesen elektronički na novoj digitalnoj platformi. To je prvi standard na razini VIII u Makedonskom kvalifikacijskom okviru. Standard je upisan u Registar kvalifikacije 28. siječnja 2022.

3. Strateška važnost cjeloživotnog usavršavanja nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju

Standard podrazumijeva jasno, nedvosmisleno i dosljedno navedene zahtjeve za profesionalnim kompetencijama (znanjima i vještinama) potrebnima pojedincu da bi učinkovito i sigurno obavljao zadatke na svom radnom mjestu. Brojni strateški dokumenti na nacionalnom, ali i na europskom planu naglašavaju potrebu za osiguravanjem adekvatnih i kvalitetnih programa za nastavnike u visokom obrazovanju pomoću kojih će imati mogućnost kontinuirano usavršavati nastavničke kompetencije.

U 2020. godini održana je ministarska konferencija u Rimu te je i u [Rimskom ministarskom priopćenju](#) istaknuta nužnost pružanja odgovarajuće potpore visokim učilištima da bi bili u mogućnosti unaprijediti inicijalno, ali i kontinuirano profesionalno usavršavanje akademskog i administrativnog osoblja; na taj bi način osoblje bilo u mogućnosti kvalitetno odgovoriti na brojne izazove¹. U dodatku III. *Rimskog ministarskog priopćenja*² daju se i preporuke za daljnje unaprjeđenje učenja i poučavanja u visokom obrazovanju među kojima se nalaze i one vezane za poticanje visokih učilišta da osiguraju kontinuirano profesionalno usavršavanje nastavnika, međusobnu razmjenu primjera dobre prakse među zemljama, stvaranja poticajnog i održivog okruženja na institucionalnoj i nacionalnoj razini te kontinuiran rad na stvaranju novih nastavnih metoda koristeći multidisciplinarni pristup. Treba spomenuti i dokument [Standardi i smjernice za osiguravanje kvalitete na Europskom prostoru u visokom obrazovanju \(ESG\)](#) koji su ministri Europskog prostora visokog obrazovanja usvojili 2015. godine u kojemu je također istaknuta važnost cjeloživotnog obrazovanja nastavnika u visokom obrazovanju, potreba za usavršavanjem njihovih nastavničkih kompetencija i važnost razvoja programa za takva usavršavanja.

U skladu s navedenim dokumentima, pa i europskim trendovima, odlučile su djelovati i države partnerice na projektu BAQUAL te su se zbog toga i odlučile na izradu standarda zanimanja i/ili odgovarajućeg istraživanja i kvalifikacija te programa cjeloživotnog učenja za nastavnika u visokom obrazovanju. Prilikom izrade tih dokumenata u obzir su uzimani zakonodavni okviri u državama partnericama.

3.1. Strateška važnost cjeloživotnog usavršavanja nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju u Republici Hrvatskoj

[Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije](#) (dalje u tekstu: *Strategija*) prepoznaje važnost kvalitetnog poučavanja na visokim učilištima te ukazuje na problem „(...) nedovoljnog temeljnog metodičkog i šire gledano andragoškog obrazovanja visokoškolskih nastavnika. Naime, većina

¹ *Rimsko ministarsko priopćenje/Rome Ministerial Communique*, str.7.

² *Rimsko ministarsko priopćenje/Rome Ministerial Communique*, str. 4.

asistenata, predavača, docenata i profesora nemaju takva znanja pa bi bilo poželjno razraditi i ponuditi prikladne programe za njihovo dodatno obrazovanje. Stoga se u dijelu *Strategije* vezanom za visoko obrazovanje kao jedan od dodatnih uvjeta (kriterija) za izbor u prvo nastavno zvanje predlaže obvezno uspješno polaganje programa dodatnog metodičko-pedagoškog obrazovanja. Visokoškolske ustanove mogu stimulirati takvo dodatno neobvezno usavršavanje i za već izabrane nastavnike jer to može biti jedan od dodatnih elemenata u evaluaciji vezanoj za kvalitetu rada ustanove.”³ Temeljeći se na navedenom cilju *Strategije*, MZO je u suradnji sa stručnjacima proveo projekt [Educa-T – Razvijanje i unapređivanje kompetencija za poučavanje na visokim učilištima](#), koji je trajao od 2016. do 2018., i unutar kojeg je provedena i analiza stanja i aktivnosti koje se provode na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj sa svrhom unapređenja kvalitete učenja i poučavanja. Autori [Priručnika za unapređenje kompetencija nastavnika u visokom obrazovanju](#), koji je rezultat projektnih aktivnosti navedenog projekta, došli su do zaključka da „(...) iako vodstvo hrvatskih visokih učilišta ističe da su svjesni potrebe unapređenja kompetencija za učenje i poučavanje, kao i potrebe za određenjem strateških ciljeva kojima bi se unaprijedilo učenje i poučavanje, na njihovim visokim učilištima nedostaju institucionalni okviri za implementaciju aktivnosti koje bi podržale takve strateške ciljeve.”⁴

Na temelju navedenog strateškog dokumenta i rezultata projekta Educa-T smatralo se opravdanim i utemeljenim u okviru projekta BAQUAL izraditi standard kvalifikacije za nastavnika u visokom obrazovanju i program za usavršavanje nastavničkih kompetencija za nastavnika u visokom obrazovanju.

3.2. Strateška važnost cjeloživotnog usavršavanja nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju u Crnoj Gori

Profesionalni razvoj i stručno usavršavanje nastavnika predstavlja temelj za osiguravanje kvalitete u sustavu visokog obrazovanja. U kontekstu potreba suvremenog društva, pod obrazovanjem nastavnika više se ne podrazumijeva samo njihovo osnovno – inicijalno obrazovanje, već i njihovo kontinuirano usavršavanje unutar cjeloživotnog učenja radi usvajanja novih znanja i stjecanja različitih kompetencija. U Crnoj Gori važnost cjeloživotnog usavršavanja nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju prepoznata je u dokumentu [Strategija obrazovanja nastavnika za period 2017-2024](#) (u daljnjem tekstu: *Strategija*). Vizija obrazovanja nastavnika u Crnoj Gori do 2024. godine je da u svim obrazovno-odgojnim ustanovama nastavu provode motivirani, poštovani, kompetentni nastavnici koji posjeduju potrebna stručna znanja i odgovarajuće nastavničke kompetencije u skladu s dostignućima i saznanjima struke, pedagogije, psihologije, metodike nastave i didaktike. U okviru tog strateškog

³ *Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije*, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Zagreb, 2015., str. 37.

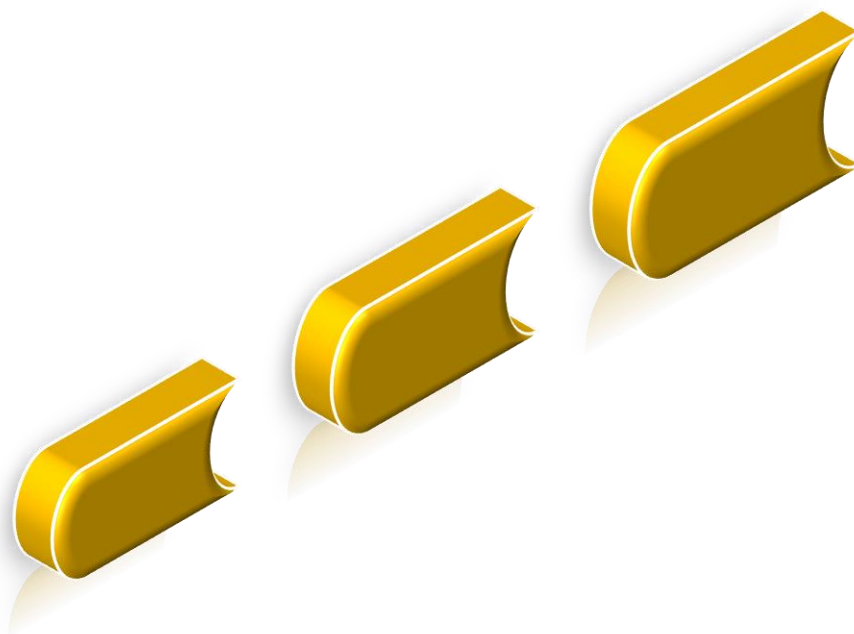
⁴ *Priručnik za unapređenje kompetencija nastavnika u visokom obrazovanju*, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Zagreb, 2018., str. 10.

dokumenta posebno je naglašen značaj kontinuiranog usavršavanja nastavnika radi prilagođavanja novim tendencijama u obrazovanju i promjenama koje donose informacijsko-komunikacijske tehnologije. Cilj *Strategije* je kreiranje politika i praksi inicijalnog i kontinuiranog obrazovanja nastavnika, koje će omogućiti nastavnicima podršku u ostvarivanju njihove kompleksne uloge i pripremljenosti za odgojno-obrazovni rad o kojem ovisi kvaliteta, trajnost i primjenjivost znanja koja će učenici/studenti steći na svim razinama obrazovanja, na njihov osobni i profesionalni razvoj, socijalnu uključenost i spremnost na aktivno građanstvo.⁵

3.3. Strateška važnost cjeloživotnog usavršavanja nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju u Makedoniji

Strateška važnost cjeloživotnog usavršavanja nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju prvenstveno je predstavljena u [Strateškom planu Ministarstva obrazovanja i znanosti 2022-2024](#) (dalje u tekstu: *Strategija*) u koji su unesene sve planirane aktivnosti za navedeno razdoblje. Ta se *Strategija* svojim dugoročnim ciljevima nastavlja na [Strategiju obrazovanja 2018-2025](#). Krovni dokument na temelju kojeg se razvijaju strategije i ciljevi je [Zakon o visokom obrazovanju](#).

⁵ *Strategija obrazovanja nastavnika u Crnoj Gori (2017-2024)*, Ministarstvo prosvjete, Vlada Crne Gore, str. 3.-4.

4. O postupku izrade programa

4.1. Opis postupka izrade programa u Republici Hrvatskoj

MZO Republike Hrvatske provelo je projekt [Educa-T – Razvijanje i unapređivanje kompetencija za poučavanje na visokim učilištima](#) koji je bio usmjeren na unaprjeđivanje kvalitete učenja i poučavanja u visokom obrazovanju, osnaživanje uloge sveučilišnih nastavnika i jačanje svijesti o važnosti unaprjeđenja kvalitete učenja i poučavanja u visokom obrazovanju. Unutar navedenog projekta izrađen je i *Priručnik za unapređenje kompetencija nastavnika u visokom obrazovanju* (dalje u tekstu *Priručnik*). Rezultati projekta Educa-T, odnosno *Priručnik* bili su početna točka i temelj radnoj skupini projekta BAQUAL za izradu standarda zanimanja *Nastavnik u visokom obrazovanju / Nastavnica u visokom obrazovanju*. Koristeći se *Priručnikom*, metodologijama i smjericama HKO-a te svojim znanjima te radnim iskustvom kao nastavnika u visokom obrazovanju, radna skupina izradila je, u skladu s uputama *Metodologije za izradu standarda zanimanja MROSP-a*, koncept standarda zanimanja koji je sadržavao popis ključnih poslova, znanja i vještina, kao i opis posla te popis uvjeta rada nastavnika u visokom obrazovanju. Radnu verziju koncepta standarda zanimanja radna skupina predstavila je na prvoj radionici u virtualnom okruženju u organizaciji MZO-a *Standard zanimanja i standard kvalifikacije za nastavnika u visokom obrazovanju te programi unaprjeđenja kompetencija*. Radna skupina primila je povratne informacije sudionika, nastavnika u visokom obrazovanju, o konceptu standarda zanimanja i izmijenila iskustva u izradi istog s članovima radnih skupina partnera projekta koji su izrađivali standard kvalifikacije.

Radna skupina je, po primitku povratnih informacija i komentara na održanoj radionici, doradila ključne poslove, kompetencije i skupove kompetencija u skladu sa zaprimljenim informacijama i potom je izradila *Anketu o standardu zanimanja* prema uputama *Metodologije*. Sljedeća je faza izrade standarda zanimanja bila provedba vođenog anketiranja pomoću izrađene *Ankete*. U *online* vođenom anketiranju sudjelovali su zaposlenici i poslodavci sveučilišta, visokih škola i veleučilišta koji su se odazvali pozivu. Neka od pitanja koja su se pojavila tijekom vođenog anketiranja bila su vezana za same ključne poslove i kompetencije koje bi standard zanimanja trebao sadržavati, kao i za korištenje standarda među osobama koje su tek započele svoju karijeru nastavnika u visokom obrazovanju i ostalim nastavnicima u visokom obrazovanju. Obradene prikupljene podatke radna skupina iskoristila je za doradu koncepta prijedloga standarda zanimanja i izradu konačne verzije. Nakon dorade prijedloga standarda zanimanja, prijedlog je unesen putem predlagateljske aplikacije Registra HKO-a te je prošao proces formalnog vrednovanja od strane MROSP-a i stručnog vrednovanja Povjerenstva za vrednovanje standarda zanimanja. Po dobivanju pozitivnog mišljenja Povjerenstva, standard je upisan u Registar HKO-a.

Budući da je ideja da standard kvalifikacije bude općeprihvaćeni standard na nacionalnoj razini, a služiti će i za izradu i vrednovanje programa, osnovana je radna skupina za izradu djelomičnog standarda kvalifikacije *Nastavnik u visokom obrazovanju / Nastavnica u visokom obrazovanju* u koju su

uključeni predstavnici različitih visokih učilišta, a koji su ujedno i potencijalni izvoditelji programa. Prijedlog standarda djelomične kvalifikacije rađen je u skladu sa [Smjernicama za razvoj standarda kvalifikacija u visokom obrazovanju](#), a temelj za izradu bili su navedeni *Priručnik* iz Educa-T projekta, standard zanimanja [Nastavnik u visokom obrazovanju / Nastavnica u visokom obrazovanju](#), smjernice HKO-a te stručna znanja i iskustvo članova radne skupine. Radna skupina redovito je održavala *online* sastanke tijekom kojih su izrađeni sljedeći dijelovi zahtjeva za opis standarda kvalifikacija u Registar HKO-a – *Opis standarda kvalifikacija i Prijedlog skupa ishoda učenja*. Prvi dio sastoji se od općih informacija, poput naziva standarda kvalifikacije, minimalnog obujma izrađenog u ECTS bodovima, uvjetima za pristupanje kvalifikaciji te stjecanje kvalifikacije, dok su u drugom dijelu zahtjeva izrađeni skupovi ishoda učenja, pripadajući ishodi učenja, materijalni i kadrovski uvjeti potrebni za stjecanje/vrednovanje skupa ishoda učenja, primjer i postupak vrednovanja i slično. Bitno je napomenuti da je na sam rad na izradi standarda zanimanja i standarda kvalifikacije utjecala i izmjena zakonodavnog okvira o HKO-u početkom 2021. godine unutar koje su se izmijenile metodologije izrade standarda i procedure vrednovanja.

Po izradi prijedloga standarda djelomične kvalifikacije, prijedlog je upućen na mišljenje visokim učilištima koja provode ili su potencijalni provoditelji sličnih programa. Unutar obrasca visoka učilišta, osim iskaza mišljenja o prijedlogu standarda kvalifikacije, ujedno iskazuju i interes hoće li preuzeti standard kvalifikacije, odnosno uskladiti program kojim bi se stekla navedena kvalifikacija sa standardom kvalifikacije. Nakon upućivanja prijedloga standarda kvalifikacije na vrednovanje, AZVO provjerava udovoljava li prijedlog standarda kvalifikacije uvjetima propisanim *Pravilnikom o Registru HKO-a*, zakonodavnim okvirom vezanim za visoko obrazovanje te sadrži li sve propisane podatke i dokumentaciju, dok Povjerenstvo provjerava kvalitetu stručnog dijela standarda.

Na temelju izrađenog prijedloga standarda kvalifikacije izrađen je program usavršavanja nastavnčkih kompetencija nastavnika u visokom obrazovanju. Izradila ga je radna skupina visokog učilišta u skladu sa svojim internim procedurama, relevantnim zakonodavnim okvirom koji se odnosi na visoko obrazovanje i na temelju izrađenog prijedloga standarda djelomične kvalifikacije *Nastavnik u visokom obrazovanju / Nastavnica u visokom obrazovanju*. Pritom je bio izazov kako postići modularnost pri izvedbi programa i na koji način provoditi priznavanje prethodnog učenja za polaznike koji već neko vrijeme obavljaju posao nastavnika u visokom obrazovanju, a žele se dodatno usavršiti pohađanjem programa. Izrađen program upućen je na recenziju vanjskim recenzentima, a potom i na mišljenje Odboru za kvalitetu visokog učilišta.

4.2. Opis postupka izrade programa u Crnoj Gori

Uzimajući u obzir činjenicu da postojeći zakonodavni okvir u Crnoj Gori u području visokog obrazovanja ne predviđa posebne programe usavršavanja, tj. osposobljavanja za suradnike i nastavnike koji sudjeluju u nastavnom procesu, radna skupina zaključila je da postoji potreba za razvojem takvog programa koji će istima omogućiti dodatno obrazovanje. Stoga je cilj razvijanja ove stručne kvalifikacije unaprjeđivanje pedagoške sposobnosti akademskog osoblja i da se na taj način u što većoj mjeri doprinese profesionalizaciji tog kadra. Slična inicijativa u Crnoj Gori do sada nije postojala pa se stoga smatra pionirskim poduhvatom. Sukladno crnogorskom zakonodavstvu Inicijativu za razvijanje stručne kvalifikacije može podnijeti ustanova visokog obrazovanja ili drugo pravno tijelo, ali isključivo putem ustanove visokog obrazovanja, nadležnom tijelu – Savjetu za kvalifikacije.

S obzirom na to da je jedna od projektnih aktivnosti podrazumijevala provedbu nezavisnog istraživanja o nastavničkim kompetencijama na svim ustanovama visokog obrazovanja u Crnoj Gori, radna skupina izradila je u prvoj polovici 2021. godine dva posebna oblika upitnika – za nastavnike i za studente. Osim navedenih upitnika, nacionalna radna skupina provela je i vođene intervju s rukovodstvom ustanova visokog obrazovanja u svrhu stjecanja cjelokupne slike o statusu nastavničkih kompetencija od svih relevantnih aktera u ovom području. Ključni je cilj provedenog istraživanje evaluacija trenutnog stanja po pitanju nastavničkih kompetencija i procjena potrebe za uvođenjem programa cjeloživotnog učenja namijenjenom akademskom osoblju u području visokog obrazovanja. Predmetno istraživanje započelo je 24. svibnja 2021. godine slanjem upitnika elektroničkim putem ustanovama visokog obrazovanja u Crnoj Gori i trajalo je dva tjedna. Ankete je ispunilo 535 studenata i 208 nastavnika. Anketiranim sudionicima omogućeno je da daju odgovore na pitanja zatvorenog tipa, zatim da putem Likertove skale iskažu razinu slaganja s određenim ponuđenim stavovima, kao i da pitanjima otvorenog tipa iznesu svoja mišljenja o nastavničkim kompetencijama i kvaliteti visokog obrazovanja te o prednostima i manama realizacije *online* nastave za vrijeme trajanja pandemije COVID-19 virusa.

Upitnici na koje su odgovarali studenti i nastavnici obuhvaćali su slična pitanja da bi se dobila realna slika o tome koliko se istovjetno ili različito percipiraju pojedini stavovi, a koji se odnose na nastavničke kompetencije i njihov značaj. Kada je u pitanju istraživački uzorak, ankete su provedene među studentima i nastavnicima u okviru svih sedam ustanova visokog obrazovanja u Crnoj Gori: Univerzitet Crne Gore, Univerzitet Donja Gorica, Univerzitet Mediteran, Univerzitet Adriatik Bar, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Fakultet za državne i evropske studije i Fakultet za poslovni menadžment Bar. Pored podataka dobivenih putem anketa, provedeni su i vođeni intervjui s predstavnicima menadžmenta ustanova visokog obrazovanja, koji su imali cilj pružiti još jedan kut promatranja u odnosu na ista ili slična pitanja iz upitnika. Vođeni intervjui također su provedeni među menadžmentom svih sedam ustanova visokog obrazovanja u Crnoj Gori.

Nakon provedenog istraživanja radna skupina započela je s izradom analize, analiza se sastoji od četiri dijela. Prvi dio posvećen je okviru istraživanja unutar kojeg je detaljno objašnjena svrha istraživanja, zakonodavni okvir koji regulira područje kvalifikacija, strukturu upitnika koji su izrađeni za potrebe istraživanja, istraživački uzorak, kao i vođeni intervjui. Drugi dio analize obuhvaća evaluaciju nastavnčkih kompetencija na bazi podataka dobivenih kroz upitnike za studente i nastavnike i to kroz prethodno spomenutih šest područja uz sedmi koji se odnosi na kvalitetu nastave u uvjetima pandemije. Treći dio analize pak evaluira nastavničke kompetencije s aspekta rukovodstva ustanova visokog obrazovanja i to na temelju podataka koji su dobiveni provedbom vođenih intervjua. Četvrti dio analize obuhvaća zaključna razmatranja i prijedloge mjera za unaprjeđenje stanja u području nastavničkih kompetencija u Crnoj Gori u visokom obrazovanju.

Inicijativa za razvijanje kvalifikacije programa cjeloživotnog učenja, zajedno s analizom, bit će upućena Savjetu za kvalifikacije od strane Univerziteta Crne Gore. Implementacija programa cjeloživotnog učenja na Univerzitetu Crne Gore predstavlja finalnu fazu i ispunjenje cilja projekta. Razvijanje stručne kvalifikacije za nastavnike u visokom obrazovanju u skladu je s važećim zakonodavnim i podzakonskim aktima u području visokog obrazovanja. Naime, članak 97. [Zakona o visokom obrazovanju](#) propisuje da ustanove mogu provoditi posebne programe usavršavanja u području visokog obrazovanja za potrebe cjeloživotnog učenja, radi stjecanja stručne kvalifikacije ili dijela stručne kvalifikacije, odnosno druge kvalifikacije u skladu s navedenim *Zakonom* i posebnim propisom ustanove. Pod pojmom razvijanja kvalifikacije podrazumijeva se priprema nove kvalifikacije, odnosno izmjena ili dopuna postojeće kvalifikacije u cilju njezinog unaprjeđivanja. U skladu s *Pravilnikom o razvijanju kvalifikacije od šeste do osme razine kvalifikacija* temelj za razvijanje stručne kvalifikacije dio je studijskog programa, odnosno programa jednog ili više modula. Za potrebe projekta BAQUAL, Agencija kroz suradnju s ustanovom visokog obrazovanja planira razviti navedenu kvalifikaciju.

4.3. Opis postupka izrade programa u Republici Sjevernoj Makedoniji

Unutar Erasmus+ projekta BAQUAL izrađen je standard kvalifikacije za nastavnika u visokom obrazovanju Republike Sjeverne Makedonije. Koordinator procesa izrade standarda kvalifikacije bio je Borčo Aleksov, predstavnik Ministarstva obrazovanja i znanosti Republike Sjeverne Makedonije, a na izradi standarda radili su i vanjski suradnici Ministarstva – prof. dr. Tatjana Atanasova-Pachemska, predstavnica Univerziteta Goce Delcev iz Štipa i prof. dr. Dean Iliev, predstavnik Univerziteta Sv. Kliment Ohridski – Bitolj.

Standard kvalifikacije izrađen je na temelju sljedećeg: dokumenata Europske unije, zakonodavnog okvira Republike Sjeverne Makedonije, statuta državnih i privatnih visokih učilišta, u suradnji s kolegama iz Hrvatske i na temelju iskustva Hrvatske i ostalih zemalja Europske unije. Definirane su i osnove standarda kvalifikacije koje se temelje na identificiranim potrebama članova

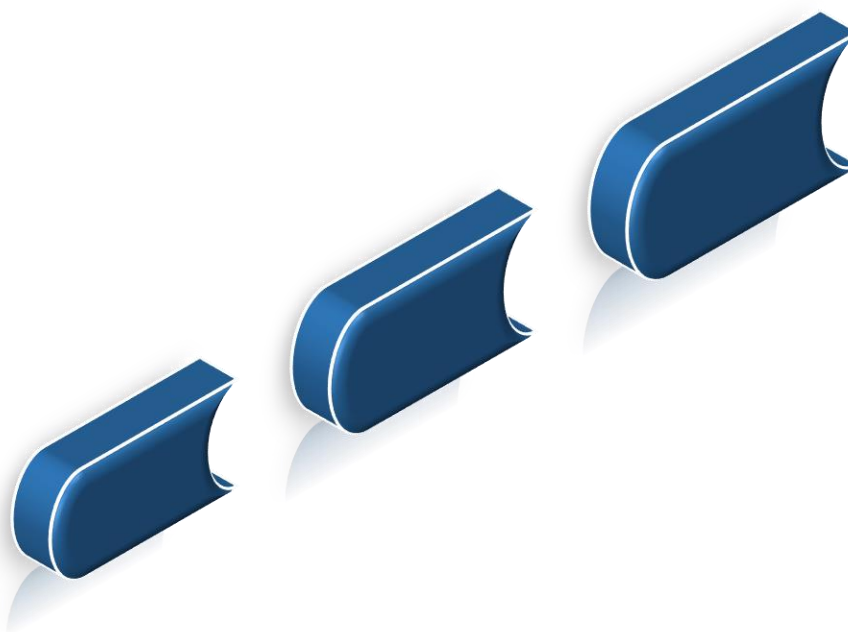

radne skupine, refleksiji nastavnika u visokom obrazovanju, refleksiji rukovodećih osoba pojedinih visokih učilišta u Sjevernoj Makedoniji, podacima državnog zavoda za statistiku i podataka zavoda za zapošljavanje.

U svrhu izrade standarda kvalifikacije proveden je i upitnik za nastavnike i suradnike koji su zaposleni na visokim učilištima unutar kojeg su prikupljene informacije vezane za nastavničku profesiju u visokom obrazovanju. Prikupljeni podaci obrađeni su s AHP i DEA optimizacijskim metodama, pomoću softverskih rešenja, a pomoću kojih su identificirane i međusobno povezane potrebe nastavnika u visokom obrazovanju. Svrha provedenog istraživanja bila je raditi na stvaranju i razvoju sustava za praktičnu primjenu izrađenog standarda kvalifikacije za nastavnika u visokom obrazovanju temeljem prikupljenih informacija. Nakon izrade, pokrenuta je procedura usvajanja standarda kvalifikacije.

Standard kvalifikacije za nastavnika u visokom obrazovanju u Republici Sjevernoj Makedoniji podnesen je na vrednovanje nacionalnom Odboru za makedonski kvalifikacijski okvir u prosincu 2021. godine, a 11. siječnja 2022. godine jednoglasno je usvojen. Standard je upisan u Registar kvalifikacija 28. siječnja 2022. godine. Time je postao prvi standard kvalifikacije koji je podnesen u elektroničkom obliku na novoj digitalnoj platformi. Ujedno je i prvi standard kvalifikacije na razini VIII makedonskog kvalifikacijskog okvira. Razvojem programa započet je postupak uvođenja standarda kvalifikacije, a početak izrade programa bio je u veljači 2022.

Program *Profesionalizacija profesije visokoškolskog nastavnika (didaktička perspektiva)* proveo je stručni tim sveučilišnih profesora iz Republike Makedonije koji su također razvili prvi standard za kvalifikacije nastavnika u visokom obrazovanju. Aktivno se radilo devet mjeseci, a program je nastao kao rezultat prepoznatih potreba i zahtjeva nastavnika, sličnih programa u europskim zemljama kao i nacionalnog konteksta i prilika. Nakon izrade, program je poslan neovisnim vanjskim ocjenjivačima koji su u predviđenom roku dostavili svoja mišljenja i komentare.

5. Vanjsko vrednovanje programa usavršavanja nastavnčkih kompetencija nastavnika u visokom obrazovanju

5.1. Proces recenzije programa u Republici Hrvatskoj

Izrađeni program recenzirala su tri stručnjaka koja su upoznata s načelima i alatima HKO-a te ESG-jem. Recenziju su stručnjaci proveli uzimajući u obzir izrađen prijedlog standarda kvalifikacije *Nastavnik u visokom obrazovanju / Nastavnica u visokom obrazovanju* i ESG-ve. Recenzenti su ocijenili program pozitivnom ocjenom uz navođenje nekoliko preporuka za njegovu doradu. Visoko učilište koje je izradilo program zaprimilo je pristigle recenzije, razmotrilo njihove prijedloge i započelo doradu programa na temelju pristiglih recenzija. Uključena visoka učilišta i recenzenti u svojim povratnim informacijama naglasili su da je izrada prijedloga standarda kvalifikacije i programa bitna za unaprjeđivanje osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju u Hrvatskoj.

5.2. Proces recenzije programa u Crnoj Gori

Ustanova visokog obrazovanja kao inicijator programa podnosi AKOKVO-u zahtjev za njegovu akreditaciju. Uz zahtjev za akreditaciju podnosi se elaborat posebnog programa usavršavanja. Za potrebe provedbe postupka akreditacije, odnosno vrednovanja programa, AKOKVO obrazuje posebno povjerenstvo kao stručno tijelo zaduženo za ocjenu podnesenog zahtjeva. Povjerenstvo čine najmanje tri člana koji se biraju s popisa stručnjaka, a koju utvrđuje AKOKVO na temelju provedenog javnog poziva. Povjerenstvo ima zadatak izraditi i dostaviti AKOKVO-u Izvješće o akreditaciji posebnog programa usavršavanja u roku od 15 dana, a koji treba sadržavati preporuke za njegovo unaprjeđenje. Na osnovu prijedloga stručnog povjerenstva, AKOKVO donosi odluku o akreditaciji programa ili rješenje kojim se odbija zahtjev za akreditaciju. Na temelju pozitivne odluke o akreditaciji posebnog programa usavršavanja, Agencija ustanovi izdaje certifikat o akreditaciji na period od najduže pet godina.

5.3. Proces recenzije programa u Republici Sjevernoj Makedoniji

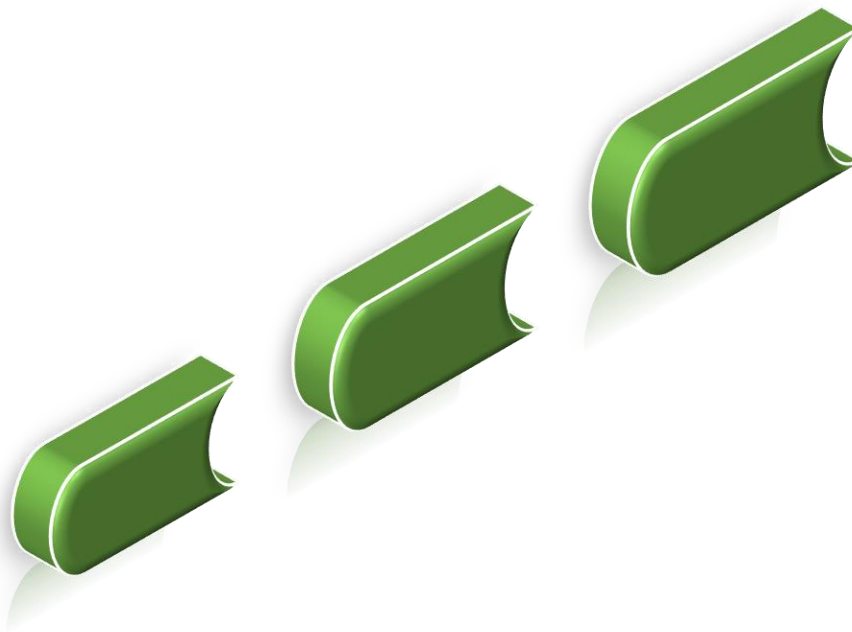
Program je osnova za razvoj sustava cjeloživotnog učenja za visokoškolske nastavnike u Republici Sjevernoj Makedoniji. U programu se razvija koncept koji treba primijeniti u različitim sferama djelovanja visokoškolskih nastavnika, a u modulu ponuđenom za ovaj program razvija se kontekst didaktičke perspektive. Posebno je značajno da je program povezan i s ECTS-om koji nudi mogućnost priznavanja i razmjene u europskom kontekstu. Smatra se dobrim da ovaj program bude

obavezan za sve nastavnike koji bi bili uključeni u daljnja usavršavanja za razvoj kompetencija budućih nastavnika u visokom obrazovanju u skladu s usvojenim standardom kvalifikacija.

Ovaj program je prvi takve vrste na sveučilištima u Makedoniji koji osigurava brigu o kvaliteti nastave, ali i didaktičko-metodičku potporu visokoškolskim nastavnicima, koji svoje kontinuirano obrazovanje mogu provoditi u smjeru razvoja svojih nastavničkih kompetencija u matičnoj instituciji i uz podršku svojih kolega. Recenziju ovog modula programa napravila su tri sveučilišna profesora odabrana od strane Ministarstva prosvjete i kulture koji su utvrdili da je program cjelovit i svrsishodan u smislu razvoja nastavničkih kompetencija visokoškolskih nastavnika u suvremenom nacionalnom i sveučilišnom prostoru, kontekstu, da je program suvremen u smislu korištenja novih inovativnih tehnologija i pristupa, fleksibilan i demokratičan u pogledu vremenskog okvira i načina realizacije, kao i održiv u smislu izgradnje strategije brige o kvaliteti visokoškolske nastave i pružanje kontinuirane stručne didaktičko-metodičke, tehnološke i komunikacijske podrške nastavnicima i suradnicima u nastavnom procesu. Recenzenti preporučuju i potiču prijavu ovog programa Sveučilištima koja će svojim razvijenim mehanizmima odobravanja programa cjeloživotnog obrazovanja i centara za kvalitetu oživjeti ovaj, ali i preporučiti druge programe za postizanje zahtjeva kvalitete prema usvojenom standardu za zvanje nastavnika u visokom obrazovanju.

Stručni tim će putem Ministarstva obrazovanja i znanosti predložiti ovaj program na verifikaciju senatima sveučilišta te će se poduzeti odgovarajuće mjere za njegovu promociju i primjenu, zajedno sa standardom kvalifikacije nastavničkog zvanja u visokom obrazovanju.

6. Zaključak

6.1. Doprinos rezultata projekta BAQUAL sustavu visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj

Izrada standarda zanimanja, povratne informacije s održanih radionica unutar projekta, izrada prijedloga standarda kvalifikacije, povratna informacija svih uključenih sudionika, kao i prikupljena mišljenja visokih učilišta o prijedlogu standarda kvalifikacije *Nastavnik u visokom obrazovanju / Nastavnica u visokom obrazovanju* te izvješća o provedenim recenzijama izrađenog programa ukazala su na to da je prijedlog standarda kvalifikacije izrađen prema procedurama HKO-a predstavljao dobar temelj za izradu programa stjecanja i daljnjeg usavršavanja nastavničkih kompetencija nastavnika u visokom obrazovanju. Tijekom izrade standarda zanimanja, prijedloga standarda kvalifikacije, programa i recenzije programa, uključeni su brojni sudionici s različitih visokih učilišta. Na taj se način osiguralo da navedeni dokumenti, i u konačnici program, zadovolje potrebe tržišta rada, doprinesu osiguravanju kvalitete u visokom obrazovanju i ponude priliku za daljnje usavršavanje nastavnika u visokom obrazovanju. Izradom programa na temelju prijedloga standarda kvalifikacije i recenzije programa, članovi projektnog tima, radnih skupina i ostali sudionici u procesu stvaranja standarda, programa i recenzije stekli su dodatna znanja, vještine i kompetencije koje će biti korisne u budućim postupcima osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju korištenjem alata HKO-a.

Projektom BAQUAL otvorila se i rasprava i razmijenila su se iskustva i mišljenja s državama partnericama u projektu o procesu razvoja standarda kvalifikacije i programu. Također, u različitim fazama provedbe projekta i drugi stručnjaci uključeni u aktivnosti projekta sudjelovali su u raspravi i razmjeni mišljenja, što je doprinijelo izradi kvalitetnijeg prijedloga standarda kvalifikacije i programa. Osim navedenog, suradnja država partnerica i ostalih dionika doprinijela je i promociji projekta BAQUAL i upoznavanju ključnih dionika u sustavu visokog obrazovanja s rezultatima projekta.

6.2. Doprinos rezultata projekta BAQUAL sustavu visokog obrazovanja u Crnoj Gori

Najizazovniji bio je početak provođenja projektnih aktivnosti jer je projektni tim imao zadatak razviti kvalifikaciju koja do sada nije postojala u crnogorskom sustavu, a koja je ujedno bila i najpotrebnija. Nakon nekoliko sastanaka projektnog tima zaključeno je da je potrebno razviti modul – program usavršavanja nastavničkih kompetencija nastavnika u visokom obrazovanju. Radna skupina imala je niz sastanaka u sljedećim fazama projekta tijekom kojih je izradila sadržaj ključnog dokumenta – Inicijativu za razvijanje stručne kvalifikacije u području visokog obrazovanja. Definirani su ishodi učenja i uvjeti za stjecanje stručne kvalifikacije kao najznačajniji elementi navedene Inicijative.

Istovremeno, AKOKVO-ov projektni tim posvetio se ispitivanju zakonskih mogućnosti za realizaciju projektnog zadatka u praksi, tj. konzultirao se u vezi s izborom ustanove visokog obrazovanja koja može biti nositelj programa *Profesionalni razvoj i stručno osposobljavanje za pedagoški rad akademskog osoblja*. Nakon niza obavljenih razgovora dobivena je načelna suglasnost za uvođenje planiranog programa u nastavni program Univerziteta Crne Gore, državnog, i ujedno najvećeg sveučilišta u Crnoj Gori.

Sljedeća projektna faza bila je usmjerena na provođenje istraživanja i izradu *Analize o kompetencijama nastavnika na ustanovama visokog obrazovanja u Crnoj Gori*. Stoga, projektni tim AKOKVO-a vjeruje da će ovo istraživanje predstavljati temelj za donositelje odluka u području visokog obrazovanja i da će otvoriti put ka kvalitetnijoj nastavi u visokom obrazovanju. S druge strane, navedeno istraživanje može predstavljati i temelj za provedbu mnogo šire, komparativne analize među zemljama članicama EHEA. Također, važno je napomenuti da je realizacija studijskih posjeta, predviđenih projektom, u velikoj mjeri doprinijela unapređenju znanja po pitanju definiranja kurikuluma za program cjeloživotnog učenja.

Osim navedenog, studijske posjete bile su izvrsna prilika da se predstavi projekt BAQUAL i mogućnost njegovog provođenja i u sustavima visokog obrazovanja drugih zemalja, uzimajući u obzir niz dobrobiti koje su/će neposredno utjecati na unaprjeđenje kvalitete visokog obrazovanja. Donošenje i uključivanje ovakvog inovativnog programa u sustav visokog obrazovanja omogućit će profesionalizaciju akademskog osoblja i osuvremenjivanje njihovog znanja u skladu s najnovijim trendovima. Pored toga, na buduće generacije studenata pozitivno će utjecati nastavnik s razvijenim pedagoškim kompetencijama. Od posebne važnosti bit će i želja ključnih donositelja odluka u Crnoj Gori da takav program postane obavezan za suradnike i nastavnike prilikom njihovog izbora u akademsko zvanje. Dosadašnje iskustvo s projektnim partnerima pokazalo je da svaka zemlja ima slične tendencije u području visokog obrazovanja. Zahvaljujući odličnoj suradnji među partnerima, došlo je do razmjene najboljih praksi i postavljanja temelja za buduće razvijanje sličnih programa u njihovim zemljama.

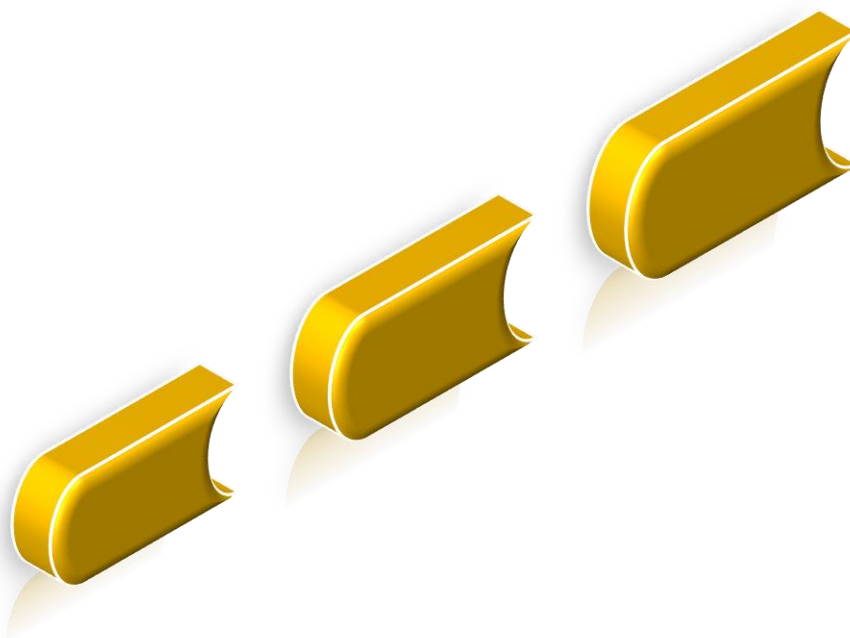
6.3. Doprinos rezultata projekta BAQUAL sustavu visokog obrazovanja u Republici Sjevernoj Makedoniji

Realizacijom aktivnosti u okviru projekta BAQUAL po prvi put se otvorilo pitanje načina unaprjeđenja nastavnog procesa u visokom obrazovanju, uvidom u potrebu i izborom mogućnosti kontinuiranog obrazovanja nastavnika na svim razinama. Standardizacija kvalifikacije nastavnika u visokom obrazovanju otvorit će i raspravne procese za dodavanje elemenata u izbore sveučilišnih nastavnika u kontekstu realizacije nastavno-obrazovne djelatnosti, razvoj novih objektivnih alata za kontrolu i upravljanje kvalitetom obrazovanja. Obrazovni proces na sveučilištima i naravno poboljšanje

statusa nastavnika u visokom obrazovanju, ali i pozicija sveučilišta na nacionalnim i međunarodnim ljestvicama.

Suradnja sa zemljama članicama u projektu BAQUAL omogućila je sagledavanje zajedničkih mogućnosti djelovanja u sferi poboljšanja i jačanja kvalifikacija nastavnika u visokom obrazovanju, pokretanje zajedničkih inicijativa i oblika suradnje, preuzimanje pozitivnih i negativnih iskustava. u područjima obuhvaćenim projektnim aktivnostima te planirati buduće uspješne suradnje.

Sadržaj

Impressum	2
1. O projektu.....	3
2. O kvalifikacijskim okvirima.....	5
2.1. Hrvatski kvalifikacijski okvir (HKO)	5
2.2. Nacionalni okvir kvalifikacija u Crnoj Gori (NOK)	6
2.3. Makedonski kvalifikacijski okvir (MRK)	8
3. Strateška važnost cjeloživotnog usavršavanja nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju	10
3.1. Strateška važnost cjeloživotnog usavršavanja nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju u Republici Hrvatskoj	10
3.2. Strateška važnost cjeloživotnog usavršavanja nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju u Crnoj Gori.....	11
3.3. Strateška važnost cjeloživotnog usavršavanja nastavničkih kompetencija u visokom obrazovanju u Makedoniji.....	12
4. O postupku izrade programa	13
4.1. Opis postupka izrade programa u Republici Hrvatskoj.....	13
4.2. Opis postupka izrade programa u Crnoj Gori	15
4.3. Opis postupka izrade programa u Republici Sjevernoj Makedoniji.....	16
5. Vanjsko vrednovanje programa usavršavanja nastavničkih kompetencija nastavnika u visokom obrazovanju	18
5.1. Proces recenzije programa u Republici Hrvatskoj	18
5.2. Proces recenzije programa u Crnoj Gori	18
5.3. Proces recenzije programa u Republici Sjevernoj Makedoniji	18
6. Zaključak	20
6.1. Doprinos rezultata projekta BAQUAL sustavu visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj	20
6.2. Doprinos rezultata projekta BAQUAL sustavu visokog obrazovanja u Crnoj Gori.....	20
6.3. Doprinos rezultata projekta BAQUAL sustavu visokog obrazovanja u Republici Sjevernoj Makedoniji	21
Sadržaj	23

